

ozdravljali, se je popolnoma ozdravilo v 2 urah; pri dvéh so se scer garje kmalo spet pokazale; ali vdrugič na to vižo ozdravljana, sta okrevala popolnoma. — Čeravno po mnogih skušnjah prepričani ne verjamemo, da bi se dostikrat zlo terdovratne garje vselej tako hitro ozdravile, je vunder vse to ravnanje tako nedolžno, da nikdar škodovati ne more.

Babudrovo ozdravljanje stekljine zamore zlo nevarno biti.

Potem, kar smo dosihmal o Babudrovem zdravlilu slišali, je gotovo, da se on nikdar z rano ne peča, kamor je stekli pès človeka popadel, — Babuder prepusti to zdravnikom.

Ali kaj nek to pomeni: prepusti zdravnikom? Če se ne motim (in mislim da se ne), hoče to toliko reči, kakor: mož „modrega obraza“ si misli: „moje zdravlilo je pravo in dovoljno, — če le hočeš k zdravniku iti, da ti rano smodi ali žgè, pojdi! — če pa ne greš, pa tudi ni napčno“.

In v tem je nevarnost Babudrovega ozdravljanja, ako človek, zapelján po domišljeni gotovosti imenovane lečbe, ne iše berž perve in edine pomoči, ktera v tem obstoji, da se strup stekljine iz rane berž berž izpere, in rana s strupam vred pokončá ali z razjedljivim mazom ali z razbeljenim železom.

V tem so vse skušnje enoglasne, da ta nagla pomoč, ktera rano zadeva, je perva, edina in nar gotovši pomoč, kar je tudi lahko zapopasti, ako se pomisli, da stekli pès strup v rano vcepi in se to vcepljenje zamore le vničiti, ako se berž berž rana s strupom vred posmodí ali sožgè.

Ako se pa to pri Babudrovem zdravlilu zanemari ali v nezmernem zaupanju na njegovo gotovo pomoč, ali če se le nečimerno opravi — zamore po samem tem imenovano ozdravljanje sila nevarno biti, ako je bil pès zares stekel in ne le stekljine sumljiv.

Naj tedaj nihče, ki ga je nesreča zadela, da ga je stekel ali stekljine sumljiv pès popadel, te perve pomoči ne zanemari, ktera rano spère, osmodí ali sožgè! Je to bilo povsod berž in dobro storjeno, preden so sesavne žilice strup poserkale in po životu zatrosile, si zna popadenec svest biti, da bo zdrav ostal.

To tedaj storite pred vsim, ker to je poglavitno in gotovo, — vse drugo je, dokler ni po gotovih skušnjah dokazano, prazna vračba.

Potovanje

po nekterih jugo-slavenskih krajih.

Spisal M. Verne.

16. pismo.

Dragi prijatelj!

V Radečah sim se čez Savo na Štajarsko prepe-
ljal, in ravno opoldne sim k Zidanimu mostu prišel.
ki je komaj četert ure od Radeč. Most pelje čez reko
Savino, ki od Celja priteče in se tū v Savo izliva. Pred
malo leti je bil ta vès kraj vsred visocih kamnitih gor
še silno divji, zdaj pa ga železnica lepša in vedno
oživlja.

Od tod sim se po železnici v Litijo peljal, ker
mi ni kazalo na Kum, narvisokejši hrib na Dolenskim
iti, kakor sim se bil namenil. — Struga, po kateri silo-
vita Sava teče, je skoraj povsod tako oska, de je bilo
treba za železnico v mnogih krajih žive skale prek vi-
soke gore presekati. Od Zidaniga mosta do Za-
gorja delí Sava Štajarsko deželo od Krajnske; od Za-

gorja naprej je pa tudi na levi strani Save Krajnska
zemlja. Po dolgi poti več ur hodá se ta sicer divji, pri
vsim tem pa vender krasni žleb pri Litii v prijazno do-
lino razširi. V tí dolini sim železnico zapustil, in se
na desno stran Save v Litijo prepeljal. — Iz tega scer
majhniga pa prijetniga terga sim jo precej v Šmartno,
četert ure od Litije, mahal, kjer me je častiti g. tehant
Jožef Burger prav prijazno sprejel.

Šmartno pri Litii, ki mi je še bolj dopadlo kot
Litija, je tudi v prav prijetni dolini. Tū vidiš v prav
majhnim okrožji 5 ali 6 gradov, namreč: Germa-
dišče (Grünhof), od kodar baroni Apfalterer-i izhajajo;
— na južni strani Černipotok in še nek drug grad,
in na jugo-izhodni strani Slatna, in dalje od Šmartna
na visocih hribu Bogenšperk (Wagensberg), kamor
sim se drugo jutro podal. Ta grad viditi, mi je bilo
posebno pri sercu, ker je nekdaž Valvasorjev bil.
Tū je iskreni domoljub „slavo Krajnske vojvo-
dine“ pisal. Teško bi bilo občutke popisati, ki so mi
serce ganili toliko bolj, kolikor bolj sim se po napetim
klancu imenitnemu gradu bližal, ker me je rodovina
Wogatajeva prijazno sprejela in mi radovoljno vse
pokazala. Sserčno radostjo in z živim spoštovanjem sim
stopil v neko okroglo stanico s štirimi stebri iz črniga
kamna, v kateri je slavni Valvasor nekdaž pisal. Tudi
klet, kjer je pod gradom skozi živo skalo izsekana, ka-
cih 8 ali 9 sežnjev globoka štirna, sim, kakor vès grad,
natanjko ogledal. Gosp. Wogatej, po vsim obrazu
verlimu, nepopačenimu Černogorcu podoben *), mi je
prav prijazno kazal tudi kraje, ki jih je iz visociga hriba
viditi, posebno unikraj Save, kakor Sveto goro in Vače,
terg, v katerim je bil naš rajni Teržaški škof Rauni-
cher rojen, in ki sim ga ravno zato s posebnim vese-
ljem gledal. Po vsim tem od prijazniga gospoda slovó vza-
mem in se vernem v Šmartno nazaj. Iz Šmartna sim
se po železnici v Ljubljano peljal. Ko v kolodvoru iz
voza stopim, srečam nenadama našiga Koseskiga in
dr. Bleiweis-a, in vsi skupej jo mahamo marsikaj
kramljaje v mesto.

V Ljubljani je bil ravno somenj, ki ga češ-
pljev somenj imenujejo, zato se je snidilo tudi ne-
kaj naših nekdanjih součencov in drugih znancov iz de-
žele, s kterimi smo se prav dobro pri „Slonu“ imeli.
Dva dni sim se spet v Ljubljani mudil; tretji dan po pol-
dne sim se pa na Berdo (Egg ob Podpetsch) podal,
obiskat ondašnjiga fajmoštra Janeza Burger-ja, več-
letniga šolskiga tovarša.

Velika Dunajska cesta pelje od Ljubljane eno uro
dalječ zmiram na ravnost do Černuč, velike vasi pri
Savi; in potem čez Bistrice skoraj zmiram sred le-
piga polja skozi drugo veliko vas, ki se ji Dob pravi,
do Berda. Še lepši polje pa je na levi okrog Mengša
proti Kamniku, in za Šmarno goro čez Vodice proti
Krajinju. Te kraje sim pa prej poznal, ker sim Goren-
sko že dvakrat obhodil. Na Berdu sim scer gričasto, pa
vender lepo in rodovitno okolico ogledal, kolikor je za-
stran deževniga vremena bilo mogoče. Izverh griča, na
kterim velik grad stoji, je po lepi ravnini proti Mengšu
in dalječ okrog viditi. Grad na Berdu, z okroglimi terd-
nimi stolpi na voglih, je bil nekdaž grofov Lamberg-ov;
sedanji posestniki pa so vitezi Höfern. Sozidal ga je
neki grof Janez Lamberg v letu 1552, ker so bili
poprejšnji stari grad ob nekim puntu kmetje razdjali. —
Iz tega zaliga griča me je peljal Burger skozi Šent-
Vid v Prevoje; tū sim vidil v kotu med Dunajsko in
neko stransko cesto, ki v Moravče pelje, rojstno hišo
visokoučeniga dr. Jakoba Zupana, ki je bil nekdaž
več let učitelj bogoslovja v Ljubljani, kjer so ga učenci
„debeliga Zupana“ imenovali. Pozneje je bil, ne vém

*) Gosp. Wogatej je med tem umerl.

zakaj, na Koroško pregnan, kjer mende še živí *) Iz Prevoj smo šli po lepih senožetih v Koses, kjer sim rojstno hišo družiga slavniga rojaka, namreč gospoda Vesel-a, s posebno radostjo vidil. Poslednjič smo ogledali v bližnji majhni vasi, ki se ji Praprotče pravi, zalo cerkev, ki je vsa iz rezaniga kamna sozidana. Tudi pri ti je bil mende „Ruckenstain magister operis“, ker je, razun de je veliko manjši, uni v Polhograškim Dvoru močno podobna. Sozidana je bila ka-cih dvajset let pred Dvorsko, namreč v letu 1520.

Stanovniki v avstrijskem cesarstvu.

Mikalo bo bravece vediti število prebivavcev našega cesarstva in jih tudi po rodu poznati. Nar novejši popis našteje 37 milionov in 593.096 prebivavcev, in sicer: v doljni Austrii 1,474.067 Nemcev, 11.803 Čehov, 4233 Horvatov in 4296 judov; v gornji Austrii s Solnograškim 856.694 samih Nemcev; na Štajarskem 650.200 Nemcev, 352.874 Slovencev; na Krajnskem in Koroškem 506.266 Slovencev, 17.699 Horvatov, 260.821 Nemcev in 2 juda; na Primorskem 185.756 Slovencev, 134.545 Horvato-Serbov, 116.860 Talianov, 48.569 Furlanov, 1555 Rumunov, 9385 Nemcev in 3530 judov; na Tiroljskem 529.419 Nemcev, 320.211 Talianov, 8642 Ladinov in 978 judov; na Českem 2,549.975 Čehov, 1,727.950 Nemcev in 70.837 judov; na Moravskem in Šleskem 1,327.120 Čehov, 751.325 Nemcev, 131.422 Poljakov, 663 Horvatov in 40.064 judov; v Galiciji in Bukovini s Krakovim 2,616.799 Rusinov, 2,001.143 Poljakov, 2339 Rusov, 2182 Čehov, 140.626 Rumunov, 133.000 Nemcov, 5446 Madjarov, 5384 Jermenov in 346.702 judov; na Dalmatinskem 374.725 Horvato-Serbov, 28.500 Talianov, 1005 Albanezov in 410 judov; v Lombardii 2,667.868 Talianov in 2965 judov; na Beneškem 1,873.602 Talianov, 341.085 Furlanov, 26.317 Slovencev, 12.036 Nemcev in 4760 judov; na Madjarskem 4,500.000 Madjarov, 1,800.000 Slovakov, 800.000 Nemcev, 475.330 Rusinov, Rumunov, judov itd. skupej 8,500.000. v Vojvodini skupej 1,450.000, naj več Slavenov (Serbov, Horvatov, Slovakov, Rusinov, Bulgarov), potem Rumunov, Nemcev itd. na Erdeljskem 250.000 Nemcev, 666.500 Rumunov, 1.290.000 Madjarov, 7000 judov, 200 Bulgarov, 60.000 Ciganov. na Horvaškem 870.000 samo Horvato-Serbov; na vojaški meji skupej 1,100.000.

Tedaj skupej:

Nemcev	7 mil. in 980.920.
Čehov in Slovakov	5,819.700
Poljakov	2,172.265
Rusinov	3,144.598
Slovencev	1,143.514
Serbo-Horvatov	2,537.642
Bulgarov	13.780
Vsih Slovanov	15 mil. in 170.162.
Talianov	5,063.575
Furlanov	393.954
Ladinov	8.642

*) Je med tem umerl.

Vred.

Vsih Talianov	5 mil. in 466.171.
Rumunov	2 „ 686.492
Madjarov	5 „ 418.733
Albanezov	2.293
Jermenov	17.384
Gerkov in Cincarov	10.000
Ciganov	93.600
Judov	746.851

Vsih stanovnikov skupej . 37 mil. in 593.096 med kterimi nar več Slovanov, za temi Nemcev, za temi Talianov in Madjarov, ki so tedaj čvetero poglavnih narodov Austrie.

Nove slovenske pesmi.

Ravno nam pride v roko novo delo našiga nevtrudljivo pridniga pesnika Miroslava Vilhar-ja, kterimu so nebesa dale, kar malokterimu pevcu, namreč da k besedam, ki jih v pesmi sklada, tudi zna zlagati mične napeve. Ker je g. Vilhar skupšino novih pesem namenil blagimu namenu, namreč nesrečnim Baškim sosedom v pomoč, in ker „dvakrat dá, kdor hitro dá“, brez pomude naznanimo, da so izšle te pesmi z napévi (v krasnim natisu) v dvéh zvezkih, ki se dobita v bukvarnici gosp. Kleinmajer-ja in Bamberg-a v Ljubljani, ali v Senožečah pri gosp. Vilharju, vsak zvezek po 30 kraje.

Pervi zvezek (1. šestka) zapopade sledeče pesmi: „Ipava“, „Pri luni“, „Žalost“, „Slovó od Minke“, „Oh, da bi le vedla!“ „Zdihlej“ — vse Vilharjeve.

Drugi zvezek (2. šestka) obseže: „Sercu!“ „Prezgodna smert“, „Zagorska“ (narodna slovenska, popravljená in tudi v nemški jezik prestavljena po Vilharju), „Prijazne oči“, „Napitnica“, „v stražnici“, poslovenjena po Vogel-nu. napev Proh-a.

Zraven teh dvéh zvezkov je dal tudi na svitlo okroglice (Walzer) pod imenam „Savelieder“, ki so posvečene gospé baronovki Schmidburgovi, in veljajo 45 kraje.

Ker nam je omenjeno delo ravno v roko prišlo, nismo imeli časa vsiga natanjko pregledati, zlasti pa napévv ne, kterih popevanja se serčno veselimo, ker vémo, da Miroslav sladko poje. Naznanimo danes tedaj le nar novejši dela g. Vilhar-ja, o kterih bomo pozneje več govorili. Serčne želje pa izustimo, da bi naši domorodci kmalo vse iztise pokupili, ki so posvečeni milodarnimu namenu.

Za poskušnjo iz 2. zvezka podamo bravecam staro národno pesmico, ktere besede in napév je g. Vilhar nekoliko popravil.

Zagorska.

Bom šel na planince,
Na sterme goré,
Bom slišal od dalječ
Zagorske zvoné!
Zagorski zvonovi
Premilo pojó,
Nemara preljubo
K pogrebu nesó!

Pa če jo nesejo,
Le naj jo nesó,
Sej dlé je ne bodo
Dab' ne šel za-njo!
Zvoniti bom pustil,
Kropiti pa ne,
Kropile jo bodo
Le moje solzé!

Pokopale jo bodo
Le moje roké,
Krog groba bom sadil
Cvetlice lepé!
Med mile cvetlice
Naj mene ložé, —
Sej vém, da bo počlo
Na grobu sercé!

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Veprinca 5. junia. J. V—č. Letina nam se tukaj še zadosta dobra kaže, posebno grozdje in sadje; pred Duhóvom je bila vže suša, in ljudém je